

Klage på vedtak i fylkesrådet om godkjent endring av akvakulturtillatelse for matfisk av laks, ørret og regnbueørret på lokalitet 23056 Lekangund II i Senja kommune

Vi viser til søknad fra SalMar Farming AS (datert 24.04.2018), om endring av akvakulturtillatelse for matfisk av artene laks, ørret og regnbueørret på lokalitet 23056 Lekangund II i Solbergfjorden, Senja kommune. Det søkes om utvidelse av maksimalt tillatt biomasse (MTB) på lokaliteten fra 5030 tonn til 7560 tonn. Naturvernforbundet Troms er sterkt bekymret over hvilke følger kapasitetsutvidelse kan få, med tanke på at det allerede er mange oppdrettsanlegg i samme område med påfølgende økt samlet belastning på anadrom fisk, saltvannsfisk, friluftsliv, naturmangfold og landskap i henhold til fiskeridirektoratets kart ygdrasil.¹

Kunnskapsgrunnlaget er svært begrenset angående hvilke mindre elver og vassdrag i Troms som innehar bestander av sjørørret og sjørøye. Informasjonen som finnes i Lakseregistret er langt ifra tilstrekkelig, samt ofte flere år gammel.² Det er velkjent at lakselus er et av de største voksende problemer innen fiskeoppdrett med tanke på villfiskbestanden.³ Problemene for disse artene er at de oppholder seg i fjordområdene hele livet og derfor er særlig eksponert for lusepåslag. Laksesmolten er særlig sårbar for lusepåslag i utvandningsfasen. Økt biomasse vil medføre økt lusepress. Verneverdiene til Lekangsøya naturreservat må også nevnes, og særlig områdets betydning for sjøfugl som benytter sjøområdene i nærheten til matsøk, hvile- oppholdsområder, samt hekkeområder. Forskning viser at oppdrettsvirksomhet har negativ påvirkning på sjøfugl, særlig gjennom å fortrenge fuglene fra sine leveområder, men også her er kunnskapsgrunnlaget mangelfullt.⁴

Naturmangfoldloven stiller krav til offentlig myndighetsutøvelse der naturmangfoldet blir påvirket av beslutningene som tas. Det heter at «Prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.»⁵ Blant disse paragrafene finner vi blant annet prinsippet om at forvaltning skal være kunnskapsbasert og føre-var prinsippet. Gitt det solide kunnskapsgrunnlaget som allerede finnes om de negative konsekvensene for naturmangfoldet i område 10 fra oppdrettsvirksomhet, og hensynet til den åpenbart økte risikoen for fremtidig skade på naturen i området som kan inntre ved å la næringen ekspandere ytterligere, anbefaler vi fylkeskommunen å avslå søknaden om økning av biomasse. I punktene nedenfor utdyper vi faktagrunnlaget og argumentene våre for denne anbefalingen.

Lakselus:

I rapporten «Regulering av fiske etter anadrome laksefisk fra 2021» (Miljødirektoratet 2019) heter det blant annet at:

Den klart største negative påvirkningen på sjørørreten var lakselus, som påvirket svært mange av de vurderte bestandene (s.17).⁶

¹ <https://kart.fiskeridir.no/>

² <https://lakseregistret.fylkesmannen.no/>

³ <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/dokumenter/fisk/utkast-regulering-av-fiske-etter-anadrome-laksefisk-fra-2021.pdf>

⁴ <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyhetsartikkel/ArticleId/3989/Kunnskapsmangel-om-pavirkning-fra-havbruk> Se også <https://www.nrk.no/mr/sjofugl-og-pattedyr-forstyrres-av-oppdrettsanlegg-1.12815022>

⁵ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>

⁶ <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/dokumenter/fisk/utkast-regulering-av-fiske-etter-anadrome-laksefisk-fra-2021.pdf>

I havforskningsinstituttets forskningsrapport «Kunnskapsstatus lakselus 2020- Effekt av lakselus på vill laksefisk»⁷, fremkommer det at område 10 har et stort problem med lakselus siden temperaturen i området er moderat gunstig for lusa når smolten vandrer ut av elvene, og gunstig i perioden sjørretten er på beitevandring. Dette problemet forsterkes også av at det er lite brakkvannsareal i dette området som ellers ville ha beskyttet laksefisk mot lusa. Lakselus er også et *økende* problem siden det er godt begrunnet at det er et årsaksforhold mellom større utslipp av lakselus fra oppdrettene i de bestemte årene 2017 og 2019 og at villfisk fikk økt lusepåslag i nettopp disse årene. Videre viser forskningen at de arealene som var mest utsatt for dette ligger på sørsiden av Senja der lokalitet Lekangsund II ligger.

I målingene fra årene 2017 og 2019 kan man se at Lekangsund II ligger på grensen til et gult og rødt område (jfr. trafikklyssystemet). Dette er en alvorlig situasjon for villfisken og et klart argument mot å utvide produksjonen.⁸ I rapporten forklares det at røde områder indikerer at fisk som oppholder seg der sannsynligvis vil smittes med mer enn 6 lus (dødelig dose for en 20 g fisk), gult indikerer at fisk som oppholder seg der sannsynligvis vil smittes med mellom 2 og 6 lus per fisk, mens grønn områder indikerer at fisken sannsynligvis smittes med mindre enn 2 lus per fisk. Estimat fra den virtuelle smoltmodellen viser lite lus på den utvandrende smolten av laks 2012 - 2018, men høyere i 2017 og 2019.⁹

Naturvernforbundet Troms mener at disse faktaene må ses i sammenheng med at Salmar søker om økt biomasse, men ikke om en utvidelse av areal. Dette vil nødvendigvis måtte medføre en tettere konsentrasjon av laks på samme område (enten i samme merder eller at flere merder settes i sjøen på allerede tildelt område). Det er godt forskningsbelegg for at en økt konsentrasjon av fisk i et område kan medføre større oppblomstring av lakselus og derfor bidra ytterligere til det smittepresset som er beskrevet over. Av dette følger det at biomasseøkning kan få alvorlige konsekvenser for naturmangfoldet også når det ikke involverer en utvidelse av lokalitets-areal. Vi vet på bakgrunn av eksisterende forskning at sjørrett og sjørøye faktisk er mer sårbar for lusepåslag og skadevirkninger av dette enn det man ser hos villaksen.¹⁰ Det er derfor særlig viktig å hensynta disse sårbare artene både ut fra føre-var prinsippet og prinsippet om kunnskapsbasert forvaltning (jfr. naturmangfoldloven).

Laksesykdommer:

Ny forskning viser at ILA er en stor trussel mot vill laksefisk og at dette var en økende trend i 2020.¹¹ I område 10 er det allerede restriksjoner på grunn av ILA og nye tilfeller er blitt oppdaget så sent som i år, flere av disse i Troms (2020).¹² Området der Lekangsund II ligger er allerede i en bekjempelsessone for ILA.¹³ Naturvernforbundet Troms mener at kapasitetsøkning i dette området ikke bør tillates i henhold til føre var prinsippet gitt den foreliggende situasjonen med lus og laksesykdom i området.

Stor lokal motstand:

Naturvernforbundet Troms er også kjent med at det er stor folkelig motstand mot utvidelse av virksomheten til åpne oppdrettsanlegg i Sør-Troms. Jfr. for eksempel Folkeaksjonen for fremtidsrettet havbruk i Sør-Troms.¹⁴

Forurensning:

Når det gjelder miljøtilstanden under og ved anlegget (Mom B- og C- undersøkelse), henviser vi til NNV Senja sitt høringssvar (2018).

Konflikt med kystfiske:

Det er en kjent konflikt mellom tradisjonelt kystfiske og oppdrett i åpne anlegg. Den voksende havbruksnæringen beslaglegger havområder som tradisjonelt har vært brukt til kystfiske. Økt kapasitet på arealer

⁷ » <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforsknningen-2020-23>

⁸ Se figur 61 i den overnevnte kilden fra havforskningsinstituttet <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforsknningen-2020-23>

⁹ Ibid. Se delen Po 10. Andørja til Senja.

¹⁰ Se for eksempel Fjellidal et al. <https://academic.oup.com/conphys/article/7/1/coz072/5614453>

¹¹ <https://forskning.no/fiskehelse-ntb/flere-tilfeller-av-laksesykdommen-ila/1715855>

¹² <https://www.vol.no/nyheter/2020/07/15/Påvist-ILA-på-lokalitet-i-Troms-22303398.ece>

¹³ <https://www.barentswatch.no/fiskehelse/locality/23056>

¹⁴ Se for eksempel <https://www.facebook.com/groups/359770787978653/>

der det allerede er gitt konsesjon til oppdrett må sies å være en del av dette bildet; både med tanke på de økosystempåvirkningene som er adressert over, men også økt spredning av forspill til omliggende område som er avsatt til fiske er svært problematisk. Fiskere har flere steder i Troms fått dårligere pris eller leveringsnekt av fisk fanget nært oppdrettsanlegg da dette forringer kvaliteten på villfisken. Å tillate at en næring legger bånd på og forurensar et område slik at andre næringsinteresser fortrenses er betenkelig. På toppen av dette kommer den negative påvirkningen fra bruk av lusemidler og medisinfor. Vi mener at villfisk og kvaliteten på denne må inngå i en vurdering i forhold til kapasitetsøkninger. Urfolk¹⁵, men også kystfiskere generelt, opplever å bli fortrent av oppdrettsnæringen.¹⁶

Økende oppdrettsvirksomhet er derfor ikke bare en fare for økosystemer og sårbare arter (slik dette er beskrevet over) – men også den tradisjonelle og bærekraftige levemåten til mennesker som er avhengig av, og som gjennom sitt virke samtidig bidrar til viktig kunnskap om disse økosystemene. Dette er et verdifullt kunnskapsbidrag som både supplerer og støtter vitenskapelig forskning. Naturvernforbundet Troms mener derfor at lokale fiskere må bli tatt med på råd, og ikke minst bli hørt, i saker som angår deres arbeidsplass og levebrød. Vi minner om at det er lovfestet at lokal økologisk kunnskap skal hensyntas jfr. naturmangfoldloven, og derfor danner en del av kunnskapsgrunnet sammen med vitenskapelig kunnskap.¹⁷

Innsiktene fra begge kunnskapskildene peker her i samme retning, og ligger til grunn for vår anbefaling til fylkeskommunen om å ikke tillate kapasitetsøkning ved lokaliteten.

På vegne av styret Naturvernforbundet Troms
Anne-Lise Mortensen
Fylkesleder
Tlf. 97089377
troms@naturvernforbundet.no

¹⁵Se for eksempel https://forskning.no/hav-og-fiske-havet-niku-norsk-institutt-for-kulturminneforskning/urfolk-i-norge-og-canada-opplever-et-konstant-press-fra-oppdrettere/1596651?fbclid=IwAR0_oJvgvngAlCBdmPRIYUiegngcn9T-4QgSvIYVAJyi7vQIAZjbL7Bhs80

¹⁶ Naturvernforbundet Troms er kjent med at kystfiskere stadig rapporterer om negative økosystem-effekter av akvakultur, men ikke opplever å bli hørt – til tross for den ekspertisen de besitter om områdene siden de er deres arbeidsplass.

¹⁷ Der heter det at «Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.» <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>